

**TRANSPORT-EKSPEDITSION VA LOGISTIKA
XIZMATLARNI KO'RSATUVCHI SUB'EKTLARDA BUXGALTERIYA
HISOBI**

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

"Boshqa tarmoqlarda buxgalteriya hisobi" kafedrası asisteni –

Zaripova Sayohat

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talabasi

Rustamov Suxrobjon Asror o'g'li

Annotatsiya: *Transport-ekspeditsion va logistika xizmatlarini ko'rsatuvchi sub'ektlar, zamonaviy iqtisodiyotda muhim rol o'ynaydi. Ular yuklarni tashish, saqlash, tarqatish va boshqa logistika jarayonlarini tashkil etish orqali biznes jarayonlarini optimallashtirishga yordam beradi. Ushbu sohada buxgalteriya hisobi o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, transport va logistika xizmatlarining samaradorligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.*

Kalit so'zlar: *buxgalteriya, logistika, moliyaviy ko'rsatkichlar, daromadlar, mablag'lar, xarajatlar, transport vositalari, investorlar.*

Buxgalteriya hisobi, har qanday tashkilot uchun moliyaviy holatni baholash va boshqarish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni taqdim etadi. Transport-ekspeditsion va logistika xizmatlarini ko'rsatuvchi sub'ektlar uchun buxgalteriya hisobi, yuklarni tashish va saqlash jarayonlaridagi xarajatlarni, daromadlarni va boshqa moliyaviy ko'rsatkichlarni to'g'ri hisoblash va nazorat qilish imkonini beradi. Ushbu jarayonlar, ko'pincha murakkab va ko'p bosqichli bo'lib, ularni to'g'ri boshqarish uchun aniq va mukammal buxgalteriya hisobi zarur. Transport-ekspeditsion xizmatlar ko'rsatuvchi sub'ektlar, yuklarni tashish jarayonida turli xil xarajatlarni, masalan, yo'l xarajatlari, yoqilg'i, transport vositalarining texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash xarajatlarini hisobga olishlari kerak. Buxgalteriya hisobi yordamida ushbu xarajatlar to'g'ri baholanadi va

kelajakda rejalashtiriladigan tashish jarayonlari uchun zaruriy ma'lumotlar taqdim etiladi. Shuningdek, buxgalteriya hisobi transport vositalarining amortizatsiyasini hisobga olishni ham o'z ichiga oladi, bu esa ularning iqtisodiy samaradorligini baholashda muhim ahamiyatga ega.

Logistika xizmatlari ko'rsatuvchi sub'ektlar uchun, buxgalteriya hisobi, omborlarni boshqarish va saqlash xarajatlarini ham o'z ichiga oladi. Ombor xarajatlari, saqlash joylari, inventarizatsiya va boshqa xarajatlarni hisobga olish orqali, buxgalteriya hisobi logistika jarayonlarining samaradorligini oshirishga yordam beradi. Ushbu jarayonlar, yuklarni saqlash va tarqatish jarayonlarida xarajatlarni nazorat qilish va optimallashtirishga imkon beradi. Buxgalteriya hisobi, shuningdek, transport-ekspeditsion va logistika xizmatlarini ko'rsatuvchi sub'ektlar uchun moliyaviy hisobotlar tayyorlashda muhim rol o'ynaydi. Moliyaviy hisobotlar, tashkilotning moliyaviy holatini baholash, investitsiyalarni jalb qilish va qarorlar qabul qilishda muhim ma'lumotlar taqdim etadi. Ushbu hisobotlar, daromadlar va xarajatlarni, aktivlar va passivlar, shuningdek, moliyaviy ko'rsatkichlar to'g'risida aniq ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. Transport-ekspeditsion va logistika xizmatlarini ko'rsatuvchi sub'ektlar, buxgalteriya hisobi orqali o'z faoliyatlarini samarali ravishda boshqarish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Buxgalteriya hisobi, xarajatlarni nazorat qilish, daromadlarni oshirish va moliyaviy resurslarni samarali taqsimlashda yordam beradi. Shu bilan birga, buxgalteriya hisobi orqali tashkilotlar o'z faoliyatlarini tahlil qilish va rivojlantirish uchun zaruriy ma'lumotlarni olishlari mumkin.

Zamonaviy texnologiyalar, buxgalteriya hisobini avtomatlashtirish va optimallashtirish imkoniyatlarini taqdim etadi. Transport-ekspeditsion va logistika xizmatlarini ko'rsatuvchi sub'ektlar, buxgalteriya hisobini avtomatlashtirish orqali vaqtni tejash, xatolarni kamaytirish va ma'lumotlarni tezkor tahlil qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu, o'z navbatida, tashkilotlarning raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi. Shuningdek, transport-ekspeditsion va logistika xizmatlarini ko'rsatuvchi sub'ektlar uchun buxgalteriya

hisobi, mijozlar bilan munosabatlarni boshqarishda ham muhim ahamiyatga ega. Mijozlar bilan hisob-kitoblar, xizmatlar uchun to'lovlar va boshqa moliyaviy masalalar, buxgalteriya hisobi orqali boshqariladi. Bu, mijozlar bilan aloqalarni mustahkamlash va ularning talablarini qondirishda yordam beradi.[1]

Buxgalteriya hisobi tashkilotning moliyaviy holatini baholashda muhim rol o'ynaydi va bu jarayon bir necha asosiy yo'nalishlar orqali amalga oshiriladi. Birinchidan, moliyaviy hisobotlar tayyorlash jarayoni tashkilotning moliyaviy holatini aniq ko'rsatish uchun zarur. Balans hisobi, foyda va zarar hisobi, hamda pul oqimlari hisobi orqali tashkilotning aktivlari, passivlari va kapitali haqida to'liq ma'lumot olish mumkin. Bu hisobotlar orqali rahbariyat moliyaviy resurslarni qanday boshqarayotganini va ularning samaradorligini baholash imkoniyatiga ega bo'ladi. Xarajatlar tahlili ham muhim ahamiyatga ega. Buxgalteriya hisobi xarajatlarni to'g'ri tasniflash va tahlil qilish imkonini beradi. Bu orqali tashkilotlar xarajatlarni to'g'ridan-to'g'ri va bilvosita xarajatlar bo'yicha ajratib, qaysi sohalarda xarajatlarni kamaytirish mumkinligini aniqlashlari mumkin. Bu jarayon, o'z navbatida, tashkilotning rentabelligini oshirishga yordam beradi.[2]

Daromadlar tahlili esa tashkilotning daromad manbalarini aniqlashda yordam beradi. Bu, qaysi xizmatlar yoki mahsulotlar eng ko'p daromad keltirayotganini aniqlash imkonini beradi. Tashkilotlar, shuningdek, o'z daromadlarini oshirish uchun yangi imkoniyatlarni izlashlari mumkin. Moliyaviy ko'rsatkichlar bu jarayonning yana bir muhim qismidir. Buxgalteriya hisobi orqali turli moliyaviy ko'rsatkichlar hisoblanadi, masalan, rentabellik, likvidlik va qarz koeffitsienti. Ushbu ko'rsatkichlar tashkilotning moliyaviy holatini baholashda muhim rol o'ynaydi va raqobatbardoshligini aniqlashda yordam beradi. Tashkilotlar bu ko'rsatkichlarni kuzatib borish orqali o'z faoliyatlarida qanday o'zgarishlar bo'layotganini tushunishlari mumkin. Budjetlashtirish va rejalashtirish jarayoni ham buxgalteriya hisobi orqali amalga oshiriladi.

Tashkilotlar kelajakdagi xarajatlar va daromadlar bo'yicha rejalashtirish va budget tuzish imkoniyatiga ega bo'lishadi.[3]

Bu, moliyaviy resurslarni samarali boshqarishga yordam beradi va kelajakdagi moliyaviy muvaffaqiyatni ta'minlaydi. Risklarni baholash jarayoni ham muhimdir. Buxgalteriya hisobi yordamida tashkilotlar moliyaviy risklarni aniqlash va baholash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu, moliyaviy barqarorlikni ta'minlash va zarur choralarni ko'rishga yordam beradi, shuningdek, kelajakda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolarni oldini olishga yordam beradi. Ichki va tashqi hisobotlar esa tashkilotning ichki rahbariyatiga va tashqi manfaatdor tomonlarga (masalan, investorlar, kreditorlar) moliyaviy holatini aniq ko'rsatish imkonini beradi. Bu, qaror qabul qilish jarayonida muhim ahamiyatga ega, chunki to'g'ri va aniq ma'lumotlar asosida qarorlar qabul qilish tashkilotning muvaffaqiyatiga katta ta'sir ko'rsatadi. Umuman olganda, buxgalteriya hisobi orqali tashkilotlar o'z moliyaviy holatini chuqurroq va aniqroq baholash imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu jarayon, o'z navbatida, ularning strategik rejalashtirish va qaror qabul qilish jarayonlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, bu esa tashkilotning umumiy muvaffaqiyatini ta'minlaydi.[4]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, transport-ekspeditsion va logistika xizmatlarini ko'rsatuvchi sub'ektlarda buxgalteriya hisobi, moliyaviy resurslarni boshqarish, xarajatlarni nazorat qilish, daromadlarni oshirish va mijozlar bilan munosabatlarni boshqarishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu sohada samarali buxgalteriya hisobi, tashkilotlarning muvaffaqiyatini ta'minlashda va raqobatbardoshligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Buxgalteriya hisobi, transport va logistika jarayonlarining samaradorligini oshirishga yordam beruvchi vosita sifatida xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Qodirov, A. (2020). "Buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobotlar". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va sanoat vazirligi.

2. Abdullayeva, N. (2021). "Logistika va transport sohasida buxgalteriya hisobi". Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
3. Karimov, R. (2019). "Transport va logistika xizmatlarida buxgalteriya hisobi". Tashkent: O'zbekiston davlat iqtisodiy universiteti.
4. Murodov, D. (2022). "Buxgalteriya hisobi asoslari: transport va logistika sohasida". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi.
5. Tursunov, S. (2020). "Logistika va transportda moliyaviy hisobotlar tayyorlash". Tashkent: O'zbekiston transport va logistika instituti.
6. Isroilov, B. (2021). "Transport-ekspeditsion xizmatlar va buxgalteriya hisobi". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Transport vazirligi.
7. Xolov, A. (2022). "Logistika va buxgalteriya hisobi: nazariya va amaliyot". Tashkent: O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.